

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, 17-04-2020 r.

Adam Bodnar

VII.514.7.2020.PKR

**Pan
Zbigniew Ziobro
Minister Sprawiedliwości**

ePUAP

Wielce Szanowny Panie Ministrze,

do Rzecznika Praw Obywatelskich wpływają skargi obywateli oraz przedsiębiorców, w których wskazuje się na problemy związane z funkcjonowaniem wymiaru sprawiedliwości w dobie pandemii SARS-CoV-2. Skarżący wskazują, że sądy posiadają warunki proceduralne i techniczne, które umożliwiają prowadzenie spraw i wydawanie orzeczeń. Mimo występujących utrudnień, nadal można złożyć pismo za pośrednictwem Poczty Polskiej lub wnieść je w formie elektronicznej, co zostało umożliwione na podstawie zarządzeń prezesów części sądów. Mimo tego, powszechne stało się odwoływanie rozpraw i brak wydawania merytorycznych orzeczeń. Sytuacja ta niekorzystnie wpływa na warunki życiowe i ekonomiczne stron, uniemożliwiając im dochodzenie roszczeń oraz sprzyjając przewlekłości postępowań sądowych.

W dniu 16 kwietnia 2020 r. rząd przedstawił etapy znoszenia nałożonych ograniczeń związanych z COVID-19¹. Zaprezentowany plan ograniczania restrykcji jest jednak bardzo lakoniczny i w dużej mierze nie udziela zainteresowanym podmiotom odpowiedzi na nurtujące ich kwestie. Do jednostek, co do których nie wskazano terminu oraz trybu w jakim zostanie w nich przywrócona normalna praca należą m.in. sądy.

¹ Nowa normalność: etapy znoszenia ograniczeń związanych z COVID-19, <https://www.gov.pl/web/koronawirus/nowa-normalnosc-etapy>, data ostatniego dostępu 17.04.2020 r.

W pierwszej kolejności należy wskazać, iż na gruncie obowiązujących procedur sądy posiadają możliwość rozpoznawania szeregu spraw na posiedzeniach niejawnych – m.in. art. 148¹ kpc, art. 339 § 1 kpc, art. 374 kpc, art., 341 kpc, art. 480⁴ § 1 kpc, art. 740 § 1 kpc, art. 120 ppsa, art. 133 § 1 zd. 2 ppsa. Wydaje się zatem, że w dużej części spraw można podjąć czynności zmierzające do wydania merytorycznego rozstrzygnięcia, co nie powodowałoby kumulowania się nierozpoznanych spraw.

Zasadnym wydaje się też zwrócenie uwagi sądów na pilne rozpoznawanie spraw związanych z pandemią SARS-CoV-2, należy mieć bowiem na uwadze, iż obecnie istnieje wiele wątpliwości co do sposobu interpretacji przepisów wprowadzonych przez ustawodawcę w związku z pandemią. W ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich należałoby traktować takie sprawy priorytetowo i korzystać z możliwości uproszczonego ich rozpoznawania.

Kluczowe jest także wypracowanie rozwiązań dla spraw wnoszonych do sądów w trybie wyborczym. Zbliżają się wybory prezydenckie, ich termin został wyznaczony na dzień 10 maja 2020 r. i wydaje się, że brak jest nadal woli politycznej, by przełożyć je na późniejszy termin. Zatem już obecnie należy wypracować rozwiązania, które będą sprzyjały rozpoznawaniu tej kategorii spraw. Wskazać bowiem trzeba, że żadna z powyższych kategorii spraw nie została wymieniona ustawie z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. 2020 poz. 374 ze zm.) jako sprawa pilna (art. 14a ust. 4).

Ograniczenia wprowadzone w związku z pandemią SARS-CoV-2 wpływają w sposób znaczny na dotychczasowe życie i funkcjonowanie społeczeństwa. Rzecznik Praw Obywatelskich rozumie, iż w związku z zaistniałą sytuacją konieczne było opracowanie unormowań i wytycznych dla sądów w Polsce, by mogły one ograniczyć swoje działania na czas pandemii. Jednakże **w związku z zapowiedziami stopniowego znoszenia ograniczeń w funkcjonowaniu miejsc publicznych i przywracania instytucjom możliwości normalnego działania, konieczne wydaje się co najmniej poinformowanie opinii publicznej w jakim terminie to może nastąpić.**

W komunikacie znajdującym się na stronie rządowej wskazano, że Ministerstwo Zdrowia będzie przeprowadzało cotygodniową ewaluację zmian, jakie zachodzą w zasadach

bezpieczeństwa. Jednocześnie podano, że przejście do dalszych etapów zdejmowania obostrzeń zależeć będzie od: przyrostu liczby zachorowań (w tym liczby osób w stanie ciężkim), wydajności służby zdrowia (zwłaszcza szpitali jednoimiennych), realizacji wytycznych sanitarnych przez podmioty odpowiedzialne. Trudno uznać takie informacje za wystarczające. Bez wątplenia nie da się jednoznacznie przewidzieć jak będzie rozwijała się sytuacja związana z koronawirusem w dłuższej perspektywie, należałoby jednak chociaż w przybliżonym zakresie podać w jakim terminie do pracy wrócą kluczowe dla społeczeństwa instytucje takie jak sąd. Warto przy tym zwrócić uwagę na rozwiązania wprowadzane przez inne kraje europejskie².

W związku z powyższym, działając na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2020 r., poz. 627), zwracam się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o rozważenie przedstawionych przeze mnie uwag i podjęcie odpowiedniej inicjatywy w tym zakresie. Proszę o poinformowanie mnie o stanowisku Pana Ministra w tej sprawie.

Łączę wyrazy szacunku

Adam Bodnar

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/

Do wiadomości:

Pan Michał Dworczyk

Szef Kancelarii Prezesa Rady Ministrów

ePUAP

Pan Łukasz Szumowski

Minister Zdrowia

ePUAP

² Government discussed a schedule for the release of business and other activities, <https://www.mpo.cz/en/guidepost/for-the-media/press-releases/government-discussed-a-schedule-for-the-release-of-business-and-other-activities--254000/>, Rząd: zakazy epidemiczne zdejmujemy w IV etapach. OKO.press sprawdza, jak to robią Czechy, Austria, Niemcy, <https://oko.press/rzad-zakazy-epidemiczne-zdejmiemy-w-iv-etapach-oko-press-sprawdza-jak-to-robja-czechy-austria-niemcy/>, data ostatniego dostępu 17.04.2020 r.